

30.

Q. F. F. Q. S.
SYNOPSIS
LOGICÆ,
DISPUTATIO SECUNDA,
CONTINENS DOCTRINAM SUBSTANTIÆ,
QVANTITATIS ET QVA-
LITATIS;

Quam
PRÆVIA GRATIA DIVINA!

Consensu & Suffragio Ampl. FAC. PHIL.
In Regiâ Academiâ Aboënsi,

PRÆSIDE

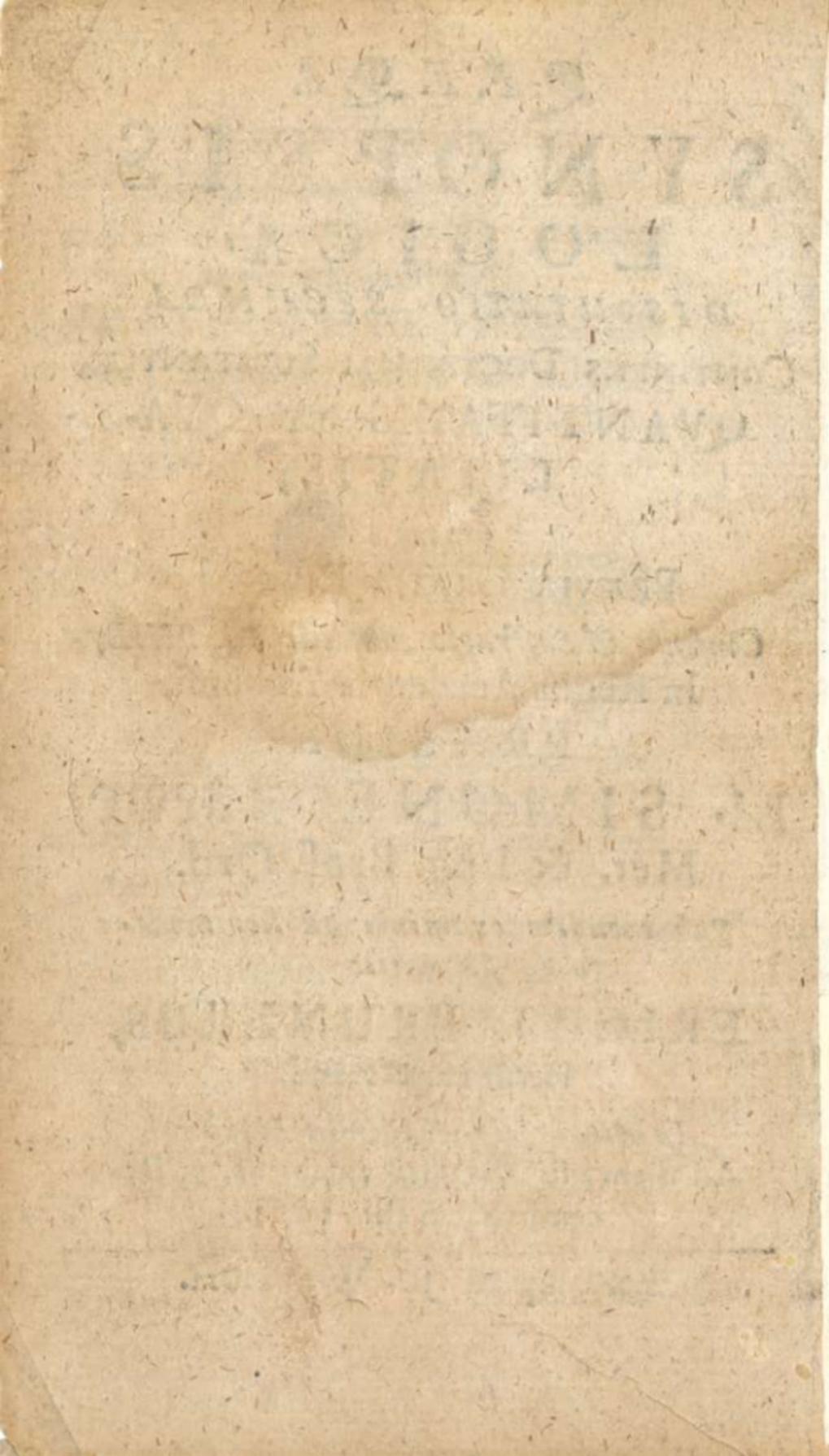
M. SIMONE ΣΑΛΩΠΟΙ
Mer. & Log. Prof. Ord.

Sub incudem examinis publici mode-
stè mittit

ERICUS BRUMERUS,
Helsingf. Nyland.

In Aerio Academia Maximo
Ad diem, si DEO ita videbitur, 9. De-
cembris, Anni 1693.

Exc. apud Jo. WALLIUM.

5. Concreta accidentalia, quæ sunt in illo Prædicamento in quo est abstractum. sic albus refertur ad qualitatem, quia albedo est qualitas. Denominatum enim revocatur ad id Prædicamentum in quo est forma Denominans, non vero ad id in quo est subjectum denominatum.

6. Entia rationis & Entia ficta, e. g. Entia rationis sunt æquator, Zodiacus, Horizon; item relationes rationis, ut dextrum & sinistrum in columna, vel pariete. Huc spectant omnes notiones secundæ, cum Grammaticæ, tum Rhetoricae, tum Logicae. Entia ficta sunt Chimera, Cerberus, Purgatorium, Sphinx, Limbus Patrum, aureus mons, Regia solis.

7. Entia Privativa, ut sunt: cæcitas, oblivio, paupertas, nuditas, exilium, claudicatio, mors. quæ referuntur ad illa prædicamenta, in quibus sunt oppositi habitus.

Substantia est ens per se subsistens, finitum & completum, ut homo, animal, corpus. Substantiae aliæ sunt primæ, aliæ secundæ.

Primæ Substantie sunt, quæ de nullo subjecto dicuntur, & nihil aliud sunt, quam individua: ut hic homo, Petrus, Paulus, Adam, hic canis.

Substantia Secundæ, sunt primarum genera & species, quæ de subiecto dicuntur, ut *homo, equus, Angelus, spiritus, animal, Planta, Arbor, Metallum, Minerale medium.*

Nota: *Hæc divisio substantia in primam & secundam, est in totum & solidum Logica, non tamen est generis in species, sed fundatur in diversa ratione subsistendi utriusque; illa enim πρώτως οὐ μάλιστα, primariò & immediate, hac vero secundariò & mediatè est substantia. Illa dicitur singularis, hæc vero universalis.*

Scala Prædicamentalis substantiæ sic declarari potest:

Substantia.

Spiritualis Corporea

Corpus

Simplicitas Mistio

Mistum.

Forma inanimata, Anima

Animatum.

Anima vegetativa, Anima sensitiva

Animal

Anima rationalis, Anima irrationalis

Homo

Plato, Socrates, Johannes.

CA-

CANONES.

1. Commune est omnibus substantiis non esse in subjecto ut accidentia, hoc est: non inhærere ut aliquod accidens.

Nota: per subjectum hic intelligitur subjectum ὑπάρχεως & inhærentiae, non κατηγορίας seu prædicationis. hinc licet vinum sit in dolio, aurum in loculo, sanguis in venis, cibus in ventriculo, locatum in loco, annulus in dito, forma in materia, nix in pariete, anima in corpore, &c. non tamen insunt per inhærentiam aut inexistentiam talem, quā unum alteri inhæret ut subjecto; quia possunt etiam esse alibi quam in eo cui insunt subjecto.

In Subjecto autem esse dicitur id, quod 1. alicui inest. 2. non est illius pars. 3. omnino esse. non potest nisi in illa re cui inest. 4. cum eo cui inest, non constituit unum per se.

Nota: hisce modis inesse competit solis accidentibus; sic discipline & artes insint homini; non sunt tamen pars ejus vel essentialis vel integralis; non possunt esse nisi in suo subjecto nempe in homine. (in libris enim sunt saltem signotenus & quoad signa doctrinalia exter- na) denique nec constituunt cum homine

unum per se; Cum homo citra disciplinarum & artium adminiculum, sit ens per se subsistens.

2. Substantiae secundae & differentiae, univocè prædicantur de subiectis; ita homo de Romulo & Tarquinio Prisco; animal de homine & bestia. rationalitas de Petro & Paulo. anima sensitiva de leone & urso; Spiritus de Angelo & anima rationali prædicantur.

3. Solæ substantiae primæ significant hoc aliqvid, hoc est individuum: & illis sublati, tum nihil manet reliquum. Välet Canon de substantiis primis in tota sua latitudine consideratis, & quidem ratione unitariorum seu existentiae, non & idem seu essentiae. hinc pereunte Socrate, Platone, Aristotele, Aristide, nihilominus supereft virtus, scientia, justitia; sic hominis & animalis essentia manet, etiam omnibus eorum individuis destructis, (definitio namque eorum est perpetua, scilicet ratione essentiae.

4. Substantiae nihil est contrarium, scilicet per se; quamvis contrariantur ratione accidentium, quibus sunt vestitæ, ceu ignis & aqua contrariantur per accidens, ratione scilicet qualitatum caloris & frigoris, calefactionis & frigefactionis. ita lupus ovi, felis

muri, felis canis, vultur gallinæ, accipiter columbae, vitis brassicae, homo serpenti, homo homini contrariantur. v. c. non de quævis oppositione, sed de sola contrarietate adversorum: ita substantia completa corpus & spiritus, homo & bestia, sibi contrariantur, cum differentiis specificis à se invicem maximè distent. sic accidentiam contrariatur substantia; quæ contrarietas non est strictè sic dicta, nempe adversorum.

5. Substantia non recipit magis & minus. v. c. de substantia ratione essentie. sic Paulus non magis nec minus homo est quam Petrus, nec Hercules magis est homo quam Paris. Non ratione modi subsistend; ita substantia prima est perfectior secundâ, species genere. Sic caro Christi est excellentior carne nostrâ propter subsistentiam; nam non in creatâ, sed in increata & divinâ ipsius Filii DEI persona subsistit. aut ratione accidentium considerata; ita unus homo est magis doctus, vel justus, vel probus quam alter; sic unus homo magis utitur ratione quam alter, hoc est, est prudentior; licet in omnibus ratio substantiatiter considerata, sit equalis.

ACCIDENS est ens extraessenti-aliter substantiam afficiens. Appellatur *accidens*, vel prædicabile, quod potest adesse vel abesse præter subjecti destructionem, vel prædicamentale, cuius sequentia novem sunt genera:

Nota: *Accidens Prædicamentale* & *Prædicabile* differunt. illud est notio prima & designat rem quæ alteri inhæret à hoc vero est notio secunda & modum saltem prædicandi notat, ostendit enim quæ sit respectus prædicati ad subjectum, & quomodo illud huic tribuatur, necessariōne an contingentē, nullo interim respectu habito, an res quæ prædicatur, sit accidens, an vero substantia. tale accidens prædicabile est aurum respectus annuli, argentum poculi; lignum cubilis; lapis mensē, domus; ferrum gladii, securis, cultri; cuprum abeni. sic cum dico animal est homo: tum homin de animali accidentaliter quidem dicitur, non tamen est accidens. Sic de DEO accidentaliter prædicatur quod sit Creator, Redemptor, non autem hic infertur aliquid accidens in DEO, scilicet prædicam: hinc Regula: Non omne quod accidentaliter prædicatur est accidens.

Nota

Nota: *divisio accidentis in 9 genera, non est divisio generis in species, sed universalis transcendentis in minus universalia, neque tamen est equivoca, aut univoca, sed analoga.*

QVANTITAS est accidens, secundum quod substantia est extensa.

Nota: *Ratio igitur formalis quantitatis consistit in extensione, non Entitativa seu substantiali; sed quantitativa & situali, non tam actuali, quam aptitudinali, que infert aptitudinem ad locum, seu quod corpus est aptum ut commensuretur spatio sue magnitudini debito.*

Estque Continua vel Discreta.

QVANTITAS CONTINUA est, cuius partes communi termino copulantur. Communi termino copulari, nihil aliud est, quam partes ita cohaerere, ut partis unius initium sit alterius finis, extremaque in uno puncto indivisibili concurrant. alias magnitudo vocatur; si scilicet absolute suatur: nam magnum quatenus respectum involvit ad parvum, ad predicamentum Relationis spectat; alias magnitudo parva, etiam

est magnitudo. Ejus species sunt tres:
linea, superficies & corpus.

Linea est magnitudo tantum longa.

Nota: non intelligitur hoc loco linea pi-
cta, sed qvæ mente tantum cognosci potest;
picta enim linea ob latitudinem, superficiei non
est expers. Estqve recta vel obliqua.

*Superficies est magnitudo longa & la-
ta.* Estque angulus vel figura.

*Corpus est magnitudo longa, lata &
profunda.*

Nota: hic non agitur de corpore physico
qvod materia constat & forma; illud enim
est in prædicamento substantia; sed de Ma-
thematico, qvatenus constat trina dimensio
& terminos habet ipsas superficies. Estque
regulare vel irregulare.

DISCRETA QVANTITAS est, cujus par-
tes communi termino non copulantur,
dicitur alias numerus, qvi est par vel
impar.

Nota: Oratio accuratè loquendo, non con-
stituit peculiarem quantitatue discretæ spe-
ciem; quamvis eò queat reduci qvatenus in
eàdem spectatur numerus.

CA-

CANONES.

1. Quantitati nihil est contrarium, scilicet per se. sic linea lineæ, superficies superficie, non contrariantur; potest tamen aliquid esse alteri contrarium per accidens: sic linea recta & curva, superficies alba & nigra, contrariantur, scilicet ratione qualitatum.

2. Quantitas non recipit magis & minus, seu intensionem & remissionem. V. C. de vocibus magis & minus strictè & propriè dictis. Ita una linea non est magis linea quam alia, quambis possit esse major; similiter numerus quaternarius non est magis numerus quam ternarius, licet sit maior numerus.

3. Omni & solidi quantitati proprium est, esse æqvale vel inæqvale, par vel impar: V. C. De quantitate extensiva scis molis & propriè dicta. Ita vir viro æqualis est ratione staturæ, linea lineæ, superficies superficie. impropriè igitur: Socrates & Plato sunt æquales in doctrina; David & Jonathan, Pylades & Orestes in amore. Sie Personæ S. S. Trinitatis dicuntur æquales,

juxta Symbolum Athanasii; sed metaphorice, cum equalitas ista non sit secundum quantitatem, sed consistit in essentiae & perfectio-
nis convenientia.

QUALITAS est accidens, secundum quod substantia dicitur qualis.

Nota: Non intelligendum hic quodcumque in genere predicable, sed praedicamentale, singulari quodam & ceteris accidentibus contradistincto modo, substantiam scilicet creatam afficiens.

Ut qualitas substantiam denominet, requiriatur ut ei insit 1. satis intense id est in pluribus gradibus. E.g. aqua plures habens gradus frigoris quam caloris, simpliciter calida dici non potest. 2. Satis extensem i.e. promajore subjecti parte. Aethiops igitur ab albedine dentium non denominatur albus simpliciter. 3. Satis protensem i.e. non raro, sed communiter. Unde si homo, qui ut plurimum solet esse pallidus, ruborem ob verecundiam, vel appropinquationem ad ignem concipiat, simpliciter rubicundus ideo appellari negrit.

Species Qualitatis sunt quatuor:
1. Habitus & dispositio. 2. Potentia na-
tu-

turalis & impotentia. 3. Passio & Pas-
sibilis seu Patibilis Qualitas 4. Forma
& Figura.

Nota: Quod hic quaternarius Specie-
rum qualitatis numerus sit sufficiens, non pot-
est aliunde firmius probari, quam a poste-
riori; siquidem nulla datur qualitas, quae
non ad aliquam harum possit referri.

HABITUS est qualitas permanens,
potentiaz naturali superaddita, ut ean-
dem in operando perficiat. e. g. Theolo-
gia, Jurisprud: Medicina, Philosophia. bine
liget: Habitum nullum posse in subjectum
introduci, nisi subsit potentia naturalis ad
illum suscipiendum: E.g homini non potest su-
peraddi habitus volandi, nec cani, aut ursi ha-
bitus musicæ; cum potentia naturali adejus-
modi habitus recipiendos, destituantur.

DISPOSITIO est qualitas facilem
mobilis, subjectum ad operandum adhuc
imperfectè facile reddens e.g. Notitia
artium & scientiarum imperfecta. virtutis stu-
dium inchoatum. Ars saltandi, citharam pul-
sandi, canendi, &c. nuper excepta.

Nota: Singulis Speciebus duo tribuuntur

nomina, significantia non distinctas qualitatis species; sed ejusdem speciei diversos gradus, aut aliquam aliam accidentalem differentiam. Sic disposilio nihil aliud est quam primum habitus rudimentum, differtq; ab habitu, quatenus hic magis, illa minus in subjecto est radicata.

Habitus ratione originis est vel connaturalis: aut per creationem ut justitia originalis, seu imago DEI in Adamo, consistens in justitia & vera sanctitate, Eph. 4:24. Habitus sapientiae & virtutum in Angelis. aut per generationem: ut principia nobiscum nata, lex naturae, syntereses, conscientia. Vel infusus, qui per operationem alienam infunditur, vel 1. à solo DEO, idque (a) ordinariè, ut fides, spes, charitas. (B) extraordinariè, ut donum Prophetiae, lingvarum, miraculorum in Prophetis & Apostolis, fides Sauli, postea dicti Pauli. Vel 2. ab objectis, ut species intentionales, cum sensiles seu Phantasmata, tum intellectuales seu noëmata. Vel Acquisitus, qui natura, doctrina & exercitatione comparatur: ut virtutes & Artes in homine post lapsum.

Ran

Ratione Subjecti, aliis est anima sensitiva seu potentia irrationalis, quales sunt species sensiles seu imagines rerum sensibus perceptarum. Huc spectant perfectiones etiam illae potentiarum naturam, seu agendi circa varia objecta promptitudo in brutis; E.g. quando Carduelis urnula aquam è profundo sibi attrahunt. Canes & ursi saltant & ad nutus sui Heri sunt accommodatissimi. aliis nationalis, hicque vel intellectualis: ut intelligentia, sapientia, scientia, prudenter & ars; vel moralis ut virtutes morales, Fortitudo, Temperantia &c.

POTENTIA NATURALIS est qualitas à natura primò ordinata ad facile operandum, ut sit primum actus principium: ut facultas sentiendi in animali; ridendi in homine; latrandi in cane; mugiendi in bove; ululandi in lupo; rugiendi in leone; concoquendi cibum in ventriculo; videndi in oculo; urendi in igne.

IMPOTENTIA NATURALIS est qua substantia primò difficulter operatur: ut tarditas ingenii; impotentia ambulandi, vi-

dem,

dendi, audiendi, cibum digerendi, sc: in Siliceno seu capulari Sene.

Nota: Impotentia naturalis dicitur sic, non sepius, quasi omnimodam potentiae negationem significet; sed ouyngilius, quod potentiam salem imbecilliorern designet.

Ratione originis potentia dividitur in primam & secundam; illa est immutabilis; quia cum senio non senescit; nec à subjecto per naturam dividitur, quamdiu ipsum subjectum est superstes, v. g. potentia sentiendi in anima sentiente; intelligendi, loquendi, ridendi in homine; potentia altrix, auctrix & procreatrix in anima vegetativa. hæc variat cum in eodem subjecto, e. g. debiliores sunt sensus, ut visus, auditus, olfactus &c. in homine senescente, quam præceruntur diversis:

Nos Aper auditu, nos vincit aranea tactu.

Vincit odore canis, lynx visu, simia gustu.

Ratione subjecti, alia est Spiritus, scilicet creati; ut potentia intelligendi, voluntarii, de uno nō in aliud semet transferendi. Alia corporis, vel inanimati; ut vires corporum Cœlestium, Elementorum, lapidum

pidum, gemmarum, metallorum, mineralium. Vel animati, ut potentia vegetativa, sensitiva, rationalis. de quibus modo dictum.

Ratione activitatis est vel activa; ut caliditas ignis, frigiditas aquæ, Vel Passiva; ut potentia ad concipiendum flamam in sulphure, oleo, pice, Naphtha,

Realis, ut vis frigefaciendi, humectandi in aqua, calefaciendi, exsiccandi in igne. Vel Intentionalis, ut potentia illuminandi in sole. Manifesta, ut caliditas, frigiditas, humiditas, siccitas. Vel occulta, ut qualitas magnetis trahentis ferrum, veneni necantis hominem; Naphtha rapientis ad se ignem.

PASSIO est subitanea animi vel corporis mutatio; ut, ira, pallor ex metu, rubor ex verecundia, cursu, labore, motu. dicitur alias affectus seu perturbatio.

PASSIBILIS QVALITAS est qualitas permanens, vel animi, vel sensum afficiens; ut dulcedo, albedo, misericordia, lux, calor, sonus, sapor, odor, calor, frigus, mristas densitas, rubedo matutina, halo, parelius, terrae motus, ventus, amor, odium, fuga, gaudium, spes, desperatio, audacia, anxietas conscientie.

Nota;

Nota: Leviter saltem diserepanz Passio & Passibilitas qualitas. e. g. Rubedo in eo qui est temperamenti sanguinei, est passibilitas qualitas; quia diuturna est & permanens; at rubedo orta ex verecundia, vel appropinquatione ad ignem, vel è morbo aliquo, aut aliquando, est Passio citè transiens. distinguuntur sicutur solum κατὰ χρεικότητον, καὶ μονημότητον, b. e. secundum majorem vel minorem durabilitatem; quo nullam infert differentiam specificam.

FIGURA seu FORMA, est qualitas modificans terminos quantitatis; ut circulus, triangulum, figura arboris, lapidis, domus, mensa, cista, cubilia, metalli.

Nota: licet Figura subjectum in quo & immediatum, est quantitas, Subjectum tamen quod, aequaliter & mediatum, est substantia & quamvis figura sit comes quantitatis, nihil tamen verat eam esse qualitatem; cum denteur etiam aliae qualitates, quae non nisi rebus quantis insunt, ut color, odor, sapor.

Distinctio Formæ & Figuræ hoc versu notatur :

Formam viventis, picti dic esse figuram.

CA-

IN VIRUM - JUVENEM
Morum literarumque culturā apprimē
politum.

DN. ERICUM BRUMERUM,
Amicum & Commilitem adamant
dum,

ERICUS BRUMMERUS
Per Anagr.

CIBUS. RERUM. MERUS.

Ceu condimento, Cibus omnis, Corpora
pascens,
indiget adscito, perpetuaque sale;
Sic RERUM viatus MERUS est perceptio Veri
quod Logice, enudant, dogmata aperta,
fatis.

Ergo facis, labyrintheos dissolvere nodos
quod cupias, recte, scindere & arte plicas.
Omnis eventu fausto, ventisque secundis
succedant ausus captaque cuncta tua!

L. Mq; utut properitè

Rapeiss: Aboæ
ipſis nonis Decemb.
Anni 1693.

scripsit

SIMON ZWEDO/
Met. & Log. Prof. Ord.

Ad Virum Juvenem,
Ingenio, Eruditione morumque elegan-
tia Politissimum,

DN. ERICUM BRUMERUM,
Fautorem & Amicum suum ju-
giter honorandum.

GRATULATIO,

HUc huc Pierides, doctos redimite
BRUMERI, & meritâ fronde poli-
pille
Tu quoque; perpetuos qui gestas frondis hon-
Cultoris propera, condecorare com-
Scandere prærupti salebrosa cacumina P
Qui studet, & clario fonte levare siti
Testis adest saeras illum coluisse soror
Præside sub celso, quod modò prodit
Augutor, Herculei quod præmia digua la-
Mox capient, votis sœpè petita tuis;
Perge modò vigili doctas lustrare Cam-
Lumine, sic veniet messis abunda tib
Conspicis Iavidam, fusum prius ore vene-
Ut vorat, & vestris uritur usque bon
Conatus melior voveo fortuna secund
Et haveat cœptis summus jova tuis!

Quam à uigo ediasì de-
S. TIGERSTE

SONNETTO.

Ag samme iag / som har måst wreda Øde
røna/
Och yterā mången Zåår medh en bedrofs-
wad And/
At slæctes! Ach! så snart / min Ursprungts
Lefnadsz Band/
i snart.* Men sij! iag tyckz om Hümblen swå-
ra meno/
h sielfwa Wijshheez Sluch med syndfull Zanc-
kar sja;
Jag samme iag har kände en Aßwundi frå-
tand Zand/
När iag med Wördnad sökt de Högre gå til
Hand/
och haa des Eter ey med Mord mig funnat lôna.
Låt see/ min Wän/ I som ståd; haten Oliuds
DU NDER/
Som tånceen ey förhögt / men ZU NG
och läge åstunder/
ich raaten med Ehr roos all synders sålda Trålar/
Låt see det I man fort för achten Momus Heop/
Om han Ehr flit vthför i sna Bröders Heop/
Ich spurer Edgnens Gissi / när hon i Kuus eme-
trålar.

I hast fatta af den Eder
öfvar in til
Ehr Graaf.

Culmina discupiens Parnassi scandere rupis
Non decet ignava tendere mente viam:
Ast tibi dum claros Pindi, BRUMERE polite,
Mens colles fervet visere, perge celer.
Inceptisqve tuis, qvi maximus est Medico-
rum
Auxiliatrices porrigit ipse manus!

Ita animitus precatur Conterraneo
& Amico suo colendissimo

C. PONTANUS.

Scandere dum properas, Heliconis culmina
clari,
Qvi benè verticibus, petit, arduus, astra duobus:
Ingenii specimen primum, nunc, edere tentas,
Calliopes operâ, Musarum Præsidis amplæ.
Provehat hos ausus prælustres, ipse Jehova!
Comprecor ex animo! Deus addat pondera
votis !!

Affectu, quam verbis prolixior
festinanter valde, adposuit

ANDREAS CHYDENIUS.

Astro - Finl,

